

De Delftse bestuurder Cornelis van Dorp (ca. 1425-1503) en zijn gezin

drs. G. de Moor

Inleiding

Op 3 juli 1428 vond de 'Zoen van Delft' plaats. Door deze verzoening van de strijdende partijen kwam er een eind aan een burgeroorlog die Holland teisterde. Opnieuw hadden de Hoeken en Kabeljauwen tegenover elkaar gestaan. De eersten steunden de wettige gravin Jacoba van Beieren, de Kabeljauwen volgden haar neef, Philips van Bourgondië, die erin slaagde de heerschappij aan zich te trekken. Op het gebied van oorlogvoeren waren de Middeleeuwen met hun feodale ridderlegers voorbij en begon langzaam de Nieuwe Tijd. Philips, die de naam de Goede zou krijgen, ging meer en meer steunen op steden en dorpen die de belasting opbrachten waarmee hij zijn dienaren en soldaten kon betalen.

Holland trad toe tot het Bourgondische machtsblok. De handel profiteerde zowel van de geldsanering, die Philips in 1433 toepaste, als van het vergrote afzetgebied in de Bourgondische gebieden. De Franse (eet)cultuur kon die van het Nederlandse gewest verrijken. Een welvaartsperiode brak aan, die vijftig jaar zou duren.

Delft, de derde stad van Holland, had als Kabeljauwsgezinde aan de kant van de winnaar gestaan en profiteerde nu van de stijgende conjunctuur en bevolkingstoename in het graafschap. Belangrijke inkomstenbronnen waren bierbrouwerij en lakenbereiding. Op de donderdagmarkt werden goede zaken gedaan; voor boter en graan kwamen de kopers ook van buiten de stad en het gewest. In de stad bloeide eveneens het geestelijk leven, want Delft was een vrome stad. De Nieuwe Kerk, waarvan de bouw in 1381 begonnen was en die in 1404 aan Sint-Ursula en haar gezellinnen werd gewijd, werd in de loop van de vijftiende eeuw voltooid. Het gebouw werd voorzien van talrijke altaren en kunstwerken. Trof men in de veertiende eeuw reeds de kloosters Koningsveld, Sint-Agatha, Sint-Barbara en het Begijnhof aan, in de vijftiende kwamen hier Sint-Hiëronymus, Sint-Clara, Sint-Agnes, Sint-Anna, Sint-Ursula en dat van de Franciscanen bij. Bovendien stichtte men voor het verplegen van zieken het Maria-Magdalenaconvent en

hielden ook de Alexianen of Cellebroeders zich met verpleging bezig. De verzorging van zieken en gebrekkigen in het Gasthuis lag op een hoger peil dan in het omliggende gebied. In de buurt van Delft verschenen bovendien het kartuizerklooster en Sion, waarin volgelingen van de broeders van het Gemene Leven verbleven. Jaarlijks werden verschillende processies gehouden, waarvan die ter ere van Maria van Jesse de belangrijkste was.

Het stadsbestuur zag er op toe dat de orde werd gehandhaafd. Zo mocht in de omgeving van de Oude en Nieuwe Kerk geen herberg worden gehouden en verkoop van wijn en bier was daar verboden. Bij vandalisme en andere baldadigheid van de jeugd had men een eigentijdse aanpak. Ouders van deze jeugdige criminelen liepen een boete op. Wanneer zij die niet konden of wilden betalen, werden hun kinderen geslagen en een tijdje in de gelegenheid gesteld op een dieet van water en brood hun wandaden te overdenken.

Andere kinderen waren echter geestelijk beter bezig. De leerlingen van de school van de Oude Kerk volgden niet alleen onderwijs, maar baden ook zeven maal per dag de getijden mee.

Het bestuur van Delft

In de Middeleeuwen werd een stad anders bestuurd dan tegenwoordig. De inwoners kozen hun gezagsdragers niet, maar de bestuurscolleges kozen hun eigen opvolgers, namelijk de burgemeesters, die de dagelijkse leiding hadden, en de schepenen, die onder meer belast waren met rechtspraak. Zij oefenden hun ambt een jaar uit en ontvingen daarvoor geen wedde. Wel mochten zij voor dienstreizen en dergelijke een onkostendeclaratie indienen. Het bekleeden van een ambt was in deze tijd een erebaan, die men geacht werd uit burgerzin op te nemen. Hiervoor kwamen alleen welgestelden in aanmerking, men moest immers in de gemeenschap het nodige aanzien bezitten en in staat zijn de hoge kosten van representatie te dragen; men mocht namelijk tijdens het functioneren als stadsbestuurder geen bedrijf uitoefenen. Dit verbod moest een ongewenste vermenging van belangen voorkomen. In deze tijd kende men nog geen overheidsgebouwen; de bestuurshandelingen werden in de woonhuizen van leidinggevendens afgedaan. Het hoofd van de politie, de schout, kan men vergelijken met een kleine zelfstandige: hij pachtte zijn ambt van de graaf en kreeg zijn inkomsten uit een deel van opgelegde boetes.

We willen aandacht schenken aan een bestuurder op velerlei gebied: Cornelis van Dorp.

De levensloop van Cornelis van Dorp tot 1477

Cornelis van Dorp werd omstreeks 1425 geboren als zoon van Jan van Dorp. Deze was op 3 mei 1445 overleden, op die datum volgde Cornelis hem namelijk op als heer van Dorp, een heerlijkheid bij Schipluiden. Cornelis' moeder, Aleid van den Woude, zich noemende Van Alkemade, overleefde haar man ruim 30 jaar. Cornelis trad als haar wettig vertegenwoordiger op: hij hing in 1460 zijn zegel aan de schenking die zij aan het klooster Sint-Hiëronymusdal deed. Toen zij op 18 december 1475 stervende was, moest haar zoon een afspraak afzeggen die hij met de abdis van het benedictinessenklooster Rijsburg had gemaakt. Het was namelijk in deze tijd gewoonte dat, voordat een meisje in een klooster trad, een familielid daar een beleefdheidsbezoek bracht. In dit geval zou Beatrix Arendsdr. van Hodenpijl in Rijsburg intreden. Blijkbaar was zij een familielid van Cornelis, want al eerder, in 1471, was hij als voogd voor haar broertje Joris opgetreden.

1. *Wapen van Cornelis van Dorp (ca. 1425-1503) (Oud Archief Delfland 14; Foto: Gemeente-Archief, Delft)*

Op 17 juli 1459 bezat Cornelis van Dorp het huis naast het poortje van het eerdergenoemde klooster Sint-Hiëronymusdal, het tegenwoordige pand aan de Oude Delft 163. Hij woonde hier met zijn echtgenote Elizabeth van Almonde, die hem tien kinderen schonk, zeven zoons en drie dochters. Cornelis van Dorps wapen vertoonde in zwart drie zilveren leeuwenkoppen, rood getongd; het wapen van zijn vrouw vertoonde in

2a. Zegel van Cornelis van Dorp (ca. 1425-1503) met het wapen van Benthuizen (Gemeentearchief Leiden. Aanwinsten 1890, inv. nr. 226. Foto: Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage)

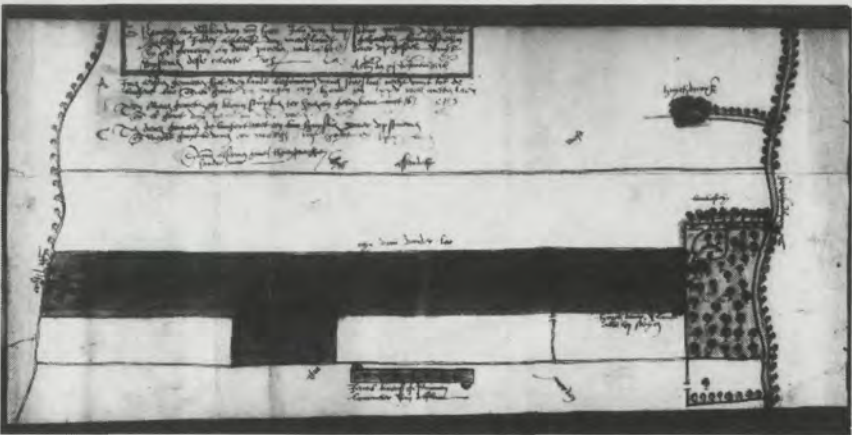

2b. Contra-zegel van Cornelis van Dorp (ca. 1425-1503) met het wapen van Benthuizen (Gemeentearchief Leiden. Aanwinsten 1890, inv. nr. 226. Foto: Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage)

goud drie rode schuinkruisjes. Kort erop, in 1460, diende hij Delft voor het eerst als schepen. Hij zou dat nog eens in 1463 en 1475 doen. In 1466 kocht hij de heerlijkheid Benthuisen en vergrootte zodoende zijn aanzien als grootgrondbezitter. Waarschijnlijk daarom werd hij gekozen als lid van het hoogheemraadschap Delfland, waar we hem vanaf 1469 aantreffen. Dit college was verantwoordelijk voor het bestuur over dijken en afwateringen in een bepaald gebied, in dit geval Delfland. In 1469 en 1474 was hij zelfs baljuw hiervan. De belangrijkste taak van zo'n functionaris was, dat hij in het gebied van het hoogheemraadschap recht sprak. In 1468 was Cornelis van Dorp aanwezig bij de dagvaart van Karel de Stoute in Den Haag. In 1470, 1472 en 1476 was Cornelis van Dorp bovendien schout van Maasland. In 1476 was hij lid van de Veertigraad van Delft en vertegenwoordigde zodoende de burgerij.

De troebelen in Holland na de dood van Karel de Stoute in 1477

Op 5 januari 1477 sneuvelde Karel de Stoute bij Nancy. In tegenstelling tot zijn vader had hij zich omringd met gunstelingen door wie hij zich liet beïnvloeden en had als gevolg daarvan een weinig verstandige veroveringspolitiek gevoerd. Daar Karel maar één erfgenaam had, zijn dochter Maria, begonnen de moeilijkheden voor Holland nu pas goed. Er dongen twee vrijers naar haar hand. Op 19 augustus 1477 trouwde zij in Gent met de zoon van de Duitse keizer, Maximiliaan van Oostenrijk, en dit huwelijk had Lodewijk XI van Frankrijk aangezet tot oorlog. Bij al deze ellende kwam nog, dat de Hoekse en Kabeljauwse twisten weer

3. De boomgaard Boekestein bij De Lier (Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage, Coll. Van Dorp, inv. nr. 4)

begonnen. In Leiden joeg men in 1479 de Hoeken de stad uit. Zij weken met hun medestanders uit naar Utrecht. Het platteland had te lijden van zwervende soldaten. Visserij was door de zeer strenge winter in 1480/81 niet mogelijk en tot overmaat van ramp mislukte de oogst. Bovendien liepen de graan- en haringprijzen op, omdat de Franse vloot de kust blokkeerde. De Staten, de vertegenwoordigers van geestelijkheid, adel en steden, werden in 1481 in Rotterdam door stadhouder Joost van Lalaing bijeengeroepen, maar de Kabeljauwen weigerden te verschijnen. Zij kwamen in Den Haag bijeen om ook onder leiding van de stadhouder de strategie tegen de Hoeken te bespreken. Dezen werden dan ook in oktober 1481 bij het blokhuis in Utrecht verslagen.

4. Elizabeth van Dorp (overl. 1537) (foto Iconografisch Bureau 's-Gravenhage)

De levensloop van Cornelis van Dorp van 1477 tot 1488

Ook voor Cornelis van Dorp betekende het jaar 1477 een keerpunt in zijn carrière. In dat jaar namelijk werd hij lid van het Hof van Holland in Den Haag. Dit opperste rechtscollege was door Philips van Bourgondië ingesteld. Naast het ambt van rechter oefende Cornelis in 1484 ook dat van schepen uit en in 1480, 1481, 1482, 1485, 1486, 1487 en 1490 dat van burgemeester van Delft.

Bij eerder genoemde slag bij het blokhuis in Utrecht waren de strijders uit Delft, die als Kabeljauwen aan de kant van het gezag stonden, in de verdrukking gekomen. Hun vaandel was verloren gegaan en de oudste zoon van Cornelis, Jan van Dorp, sneuvelde. Hij liet zijn weduwe Catharine van Abbenbroek en hun dochter Maria achter. Enige jaren later, tussen 1485 en 1488, stierf ook Cornelis' vrouw Elizabeth van Almonde, waarop hij met Aagte van Boshuizen, weduwe van Dirk Diertsz. van Meerburch, hertrouwde. Deze moet nog betrekkelijk jong geweest zijn, zij stierf pas na 29 januari 1521. Op haar kwam de zorg voor Cornelis' opgroeiende en nauwelijks volwassen kinderen neer. Uit haar huwelijk met Cornelis van Dorp werden geen kinderen geboren. Op 16 februari 1486 werd Maximiliana in Frankfurt tot Rooms koning gekozen. Op 9 april daaraanvolgende werd hij in de Mariakerk van Aken tot keizer gekroond. Bij die gelegenheid werden er 200 mannen tot ridder geslagen. Cornelis van Dorp viel die eer later in het jaar in Dordrecht te beurt.

De Jonker-Fransenoorlog (1488-1490) en zijn gevolgen

In 1488 brak er in Vlaanderen een opstand tegen Maximiliaan uit. Deze Vlaamse rebellen kregen steun van de Hollandse Hoeken onder leiding van een lid van een aanzienlijk geslacht: Frans van Brederode. Naar hem heet deze opstand de 'Jonker-Fransenoorlog'. Hij nam met zijn volgelingen de stad Rotterdam in. Toen zij na een jaar deze stad weer prijs moesten geven, trokken zij zich in de Vlaamse haven Sluis terug. In 1490 werden zij in de zeeslag in het Brouwershavense Gat definitief verslagen door stadhouder Jan van Egmond.

Het Kabeljauwse Delft had weinig eer behaald bij het verslaan van de Hoeken. Bij de slag bij Overschie op 12 februari 1490 werden namelijk 80 Delftenaren gevangen genomen.

De onzekere tijden met sterk stijgende prijzen hadden in Delft tot gevolg dat er tussen 1488 en 1490 nauwelijks aan de Nieuwe Kerk gebouwd kon worden. Het onderwijs van stadswege was door deze troe-

5. *'Van Adrichem-triptiek'* van Jan Mostaert, links: luik met portret van Albrecht Adriaensz. van Adrichem door de H. Petrus aanbevolen, rechts: luik met zijn derde echtgenote Elizabeth van Dorp, aanbevolen door de H. Paulus (Museum voor Schone Kunsten, Brussel)

belen danig in verval geraakt en daarom besloot men in 1494 om een nieuwe rector te benoemen.

De laatste levensjaren van Cornelis van Dorp

Ook aan Cornelis van Dorp ging de crisis van de jaren tachtig in de vijftiende eeuw niet voorbij, want hij moest in 1488 uit geldgebrek de heerlijkheid Benthuisen verkopen.

Toen in november 1494 Philips de Schone, de zoon van Maria van Bourgondië, op zestienjarige leeftijd meerderjarig werd verklaard, nam Cornelis van Dorp als lid van de ridderschap deel aan de dagvaarten die in Geertruidenberg, Breda en Turnhout gehouden werden.

Tot op hoge leeftijd bleef Cornelis actief. Zo bezocht hij in 1502, samen

met de deken van de Hofkapel in Den Haag, Jacob Ruysch, het klooster Leeuwenhorst om de nalatenschap van Jan van Noortich tot Noortigerhout af te wikkelen. Na zijn dood liet Cornelis een glasraam in dat klooster aanbrengen, omdat zijn familieleden in dat klooster verbleven hadden. In de zestiende eeuw zouden er nog meer verwanten volgen.

Toen hij op 22 februari 1503 overleed, werd hij naast het Petrus-en-Paulusaltaar in de eerdergenoemde Hofkapel ter aarde besteld. Blijkbaar was hij in armoede gestorven, aangezien zijn zoon Adriaan als vertegenwoordiger van zijn andere broers en zusters op 9 augustus 1503 met stadhouders Jan van Egmond en diens vrouw een overeenkomst sloot waarbij zij afstand deden van hun vaders goederen in Putten. Van de opbrengst van 550 pond moest 200 pond uitbetaald worden aan de familie Van Almonde, waaruit hun moeder stamde, terwijl de resterende 350 pond moesten dienen om hun vaders schuld aan de abt van het klooster Egmond af te lossen.

De kinderen van Cornelis van Dorp

In totaal zijn van Cornelis van Dorp zeven zonen bekend, namelijk Jan, Cornelis, Arend, Gerrit, Anthonis, Jacob en Adriaan; zijn drie bekendste dochters waren Elizabeth, Maria en Magdalena. Hun chronologische volgorde is niet helemaal zeker.

Elizabeth en Arend:

In het Museum voor Schone Kunsten in Brussel hangt de *Van Adrichem-triptiek*, waarop Elizabeth van Dorp, Cornelis' dochter, en haar echtgenoot Albrecht Adriaansz. van Adrichem met hun patronen Paulus en Petrus zijn afgebeeld. Mogelijk heeft dit kunstwerk bij het Petrus-en-Paulusaltaar in de Hofkapel in Den Haag gehangen. Dit is temeer waarschijnlijk, omdat Arend Cornelisz. van Dorp, in 1496 tot priester gewijd, kanunnik van de Hofkapel werd na aanvankelijk als kapelaan op het altaar van de heilige Maagd in Akersloot te hebben gediend. We treffen hem hier vanaf 1500 aan, maar waarschijnlijk was hij al eerder aangesteld. Een kanunnik is een geestelijke die tot een kapittel, de bestuursvergadering van kloosterlingen, geestelijken van een dom of van een collegiale kerk, behoort. Bovendien werd Cornelis' kleinzoon, Arend Adriaansz. van Dorp, in de Hofkapel begraven.

Gerrit en Anthonis:

Oudere genealogieën vermelden, dat Cornelis nog twee zonen had die

in de geestelijke stand werden opgenomen, namelijk Gerrit, die kanunnik was in de Mariakerk in Geervliet, en Anthonis, die ridder van de Duitse Orde werd. Deze orde was tijdens de kruistochten ontstaan om zieke en gewonde kruisvaarders te verplegen. Nadat de christenen uit het Heilige Land waren verdreven, ging de orde deelnemen aan de verovering van het nog niet gekerstende Pruisen.

Cornelis jr.:

Op 5 december 1503 volgde Cornelis van Dorp junior, na het sneuvelen van zijn oudste broer Jan, als oudste nog in leven zijnde zoon zijn vader in het leen in Dorp op. Cornelis was in 1516 al overleden, toen Jan Costijnsz. en Pieter van Schiedam als voogden voor zijn dochter Maria optraden. De vrouw van Cornelis jr. en moeder van Maria was de uit Brabant afkomstige Josina van Roetselaar.

Maria:

Pieter Hubrechtsz. van Schiedam was getrouwd met Maria, een dochter van Cornelis senior. Net als zijn schoonvader was hij bij het bestuur van Delft betrokken: in 1502 tot 1504 was hij schepen, in 1506, 1510, 1511, 1514 en 1519 burgemeester en 1508, 1509, 1515 en 1516 weesmeester. Hij was omstreeks 1456 geboren en zijn hoofdtaak was die van geneesheer in het gasthuis. We weten, dat hij op 9 mei 1507 met zijn chirurgijn, Steven, bij Margriet Gielisdr. in het Oosteinde werd ontboden. Haar tienjarige zoontje, Pieter Jansz., had gedurende drie jaar bij de urine-afvoer last van een steen. Pieter en Steven waren echter niet in staat om met natuurlijke middelen genezing te brengen. Daarop riep de moeder Maria aan en beloofde gebeden, aalmoezen bestaande uit goud, zilver, was en vlas voor de piëta in de Nieuwe Kerk, een afbeelding van de wenende Maria bij haar gestorven zoon, en hierna genas het kind. Maria van Dorp leefde nog op 10 oktober 1517, toen zij en haar man de intrede regelden van hun dochter Cornelia in het Sint-Ursulazusterhuis in Schiedam.

Jacob:

Cornelis' zoon Jacob, baljuw van Schieland, was in 1507 overleden. Na zijn eerste huwelijk met Elizabeth van Alphen was hij met Machteld Jacobsdr. van der Does hertrouwd. Deze laatste was tussen 1485 en 1490 geboren en hertrouwd, na Jacobs dood, als jonge weduwe met Gerrit van Hoogwoude. Haar stiefvader, de Leidse stadsdokter mr. Jan Jańsz. van Zeist, betaalde in 1508 een jaar schoolgeld aan het klooster Leuvenhorst voor haar zoontje Cornelis Jacobsz. van Dorp. Op 16 juni 1516 traden diens ooms, mr. Pieter van Schiedam, en zijn zwager

Adriaan van Dorp, als voogden voor hem op. Cornelis Jacobsz. moet bij de dood van zijn vader nog heel jong geweest zijn, aangezien hij op 6 februari 1521 nog niet meerderjarig was.

Adriaan:

Adriaan van Dorp was vanaf 1504 evenals zijn vader Cornelis van Dorp heemraad van Delfland. Hij voerde een gevierendeeld wapen: I en IV: in zwart drie zilveren leeuwecoppen, roodgetongd; II en III: in zilver een gaande gekroonde zwarte leeuw. Hartschild in goud drie rode schuinkruisjes. Adriaan voerde dus ook de kleuren van zijn grootmoeder Aleid van den Woude, die uit een aanzienlijk geslacht stamde.

Hij werd, evenals zijn broer Jacob, baljuw van Schieland, hoewel tegen zijn benoeming veel verzet rees. Hij was ook schout van De Lier en Zouteveen (nu een onderdeel van Vlaardingen en Schipluiden). Zijn carrière speelde zich bovendien in het noorden van het gewest Holland af. Behalve meesterknaap van de houtvesterij en de wildernis in Noord-Holland en ontvanger van het kwartier Alkmaar en Westfriesland was hij ook schout van Nedorperkogge in Westfriesland.

Na zijn eerste huwelijk met Cornelia van Abbenbroek hertrouwde hij met Josina van Weijburch. Hij stierf in 1533 en doteerde, net als zijn vader, een glasraam aan het klooster Leeuwenhorst, waar zijn dochter Elizabeth in 1528/29 ingetreden was. Adriaans vrouw Josina overleed vóór 2 april 1568. Zij liet haar kinderen de boomgaard Boekestein na, die in de Cralingsepolder bij De Lier lag. Haar zoon Jan betaalde uit de opbrengst hiervan: 500 Carolusgulden de schuldeisers van zijn moeder.

Magdalena:

Cornelis van Dorps dochter Magdalena tenslotte was niet erg gelukkig in het huwelijk. Na in 1505 weduwe geworden te zijn van Willem van Adrichem (tussen 1493 en 1496 rentmeester van Leeuwenhorst) hertrouwde zij met Daniël van Cralingen. Dit huwelijk werd gerechtelijk ontbonden, omdat hij zich publiekelijk misdroeg en haar mishandelde.

Conclusie

Als we dit alles overzien, kunnen we zeggen dat Cornelis van Dorp zijn verplichting als lid van de ridderschap serieus nam. Dit leiderschap in een tijd van verwarring en verandering was voor hem financieel niet voordelig. Hij droeg zijn steentje bij aan het bestuur van de stad Delft en het gewest Holland. Hij en zijn familieleden verfraaiden ook geestelijke

instellingen. In zijn familieleven werd verdriet hem bepaald niet bespaard.

Geraadpleegde literatuur

- Bleyswijck, D. van, *Beschryvinghe der stad Delft*. - Delft, 1667.
- Boitet, R., *Beschryving der stad Delft,...* - Delft, 1729.
- Ferwerda, A., *Nederlandsch Geslacht-, Stam- en Wapen-boek*, I. - Amsterdam, 1785
- Fruin, R., *Informacie up den staet faculteyt ende gelegentheyt van de steden ende dorpen van Hollant ende Vrieslant om daerna te reguleren de nyeuwe schiltaele gedaen inden jaere MDXIV*, uitgegeven van wege de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde. - Leiden, 1866.
- Haak, A.J.H., en W. Annema, 'Het bouwhistorisch onderzoek in de panden Oude Delft 161-165 te Delft', in: *Hoogheemraadschap van Delfland 1289-1989. Opstellen ter gelegenheid van een opmerkelijk jubileum*. - Delft 1989, blz. 117-122.
- Gent, M.J. van, 'Hoeken en Kabeljauwen in Leiden 1477-1481. Een nieuw overzicht', in: *Leids Jaarboekje*, 1987, blz. 35-61.
- De kartuizers en hun Delftse klooster: Een bundel studiën, verschenen ter gelegenheid van het achtste lustrum van het Genootschap Delfia Batavorum*. - Delft, 1975 (Serie-uitgave van het Genootschap Delfia Batavorum ; 2).
- Kok, M.A., 'Het geestelijk leven in Delft', in *De stad Delft. Cultuur en maatschappij tot 1572*. - Delft, [1980], blz. 106-108.
- Kokken, H., *Steden en Staten: Dagvaarten van steden en staten van Holland onder Maria van Bourgondië en het eerste regentschap van Maximiliaan van Oostenrijk (1477-1494)*. - 1991 (Hollandse Historische Reeks).
- Moor, G. de, 'Bische(s) (Bijtse, Biche), Guillaume (Willem), de gunsteling van hertog Karel de Stoute, raadsheer van de Grote Raad', in: *Nationaal Biografisch Woordenboek van België*, 13. - Brussel, 1990 (Koninklijke Academiën van België), blz. 82-86.
- idem, 'Het cisterciënzerinnenklooster Leeuwenhorst (1261-1574) en de families Van der Does en Van den Woude', in: *De Nederlandsche Leeuw* 104 (1987), kol. 47-68.
- idem, 'Meester Jan Jansz. van Zeist, Leids medicus (\pm 1460 -1534)', in: *Uit Leidse bron geleverd: Studies over Leiden en de Leidenaren in het verleden, aangeboden aan drs. B.N. Leverland bij zijn afscheid als adjunct-archivaris van het Leids Gemeentearchief*. - Leiden, 1989, blz. 163-168.
- idem, 'Het onderwijs in het cisterciënzerinnenklooster 'Leeuwenhorst' (1261-1574) bij Noordwijkerhout', in: *'En Marie werd wijzer...': Culturele verschijningsvormen: Meisjesonderwijs in heden en verleden*. -Nijmegen, 1989 -(Bundel behorende bij de LOV-Themadag 'En Marie werd wijzer...', gehouden in O42 te Nijmegen, 3 november 1989), blz. 33-41.
- idem, 'Het onderwijs in het cisterciënzerinnenklooster Leeuwenhorst

- aan leken in de zestiende eeuw', in: *Holland* 14 (1982), blz. 89-119.
- idem, 'Schenkers van glasramen aan de abdij Leeuwenhorst bij Noordwijk(erhout) in de zestiende eeuw', in: *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie* 45 (1991), blz. 41-98.
- Oosterbaan, D.P., 'Kroniek van de Nieuwe kerk te Delft. Inleiding en aantekeningen' in: *Haarlemse Bijdragen* 65 (1958), blz. 5-326.
- Vermaseren, B.A., m.m.v. M.L. Buschkens-Dijkgraaf, *Het klooster 'Sancta Maria in Monte Sion' tussen Delft en Rijswijk: Een vrucht van de Moderne Devotie*. - Pijnacker, 1981 - (Serie-uitgave van het Genootschap Delfia Batavorum ; 7).